

International Journal of Social Sciences **Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**

www.sobider.net

ISSN: 2548-0685

Bakara Suresi 6-16 Ayetlerinde Yer Alan Fiillerde Söylem Analizi

Emin Osman Uygur

MA Candidate

International Burch University

Department of Oriental Philology

emin.osman.uygur@ibu.edu.ba

Özet

İnsan yaratılış itibarı ile özgürdür bir varlıktır. Allah Teala insana iki ucu açık istidatlar vermiş ve bunları kullanma hususunu onun tercihine bırakmıştır. Bu uçlardan biri tahrip biri tamirdir. Biri ilim biri cehildir. Kuran-ı Kerim’de pek çok ayette vurgulanan insan davranışlarının başında hakikatleri gizlemek ve iki yüzlü davranmak gelmektedir. Bu yazıda insan psikolojisinin derinliklerinde bulunan ve çoğu zaman sezilemeyen negatif özellikler ayetlerdeki söylemlere bağlı olarak izah edilmeye çalışıldı. İnsanları yakından ilgilendiren bu büyük sorun bir de bu açıdan ele alınarak okuyucunun kendi dünyasında meydana gelecek tedailerle daha anlaşılır olması düşünüldü. Yazı Hermetik bir yöntemle oluşturuldu ve yorum yapılırken ayetlerdeki kelime ve kavramların özünde uzaklaşmamaya dikkat edildi.

Anahtar Kelimeler: İman, küfür, nifak, tebliğ

Discourse Analysis in Verbs in Surah Al-Baqarah Verses 6-16

Summary

Human beings are free as of creation. Allah has given people open-ended abilities and left the use of them to his preference. One of these ends is destroyed and one is repair. One is science and the other is ignorant. One of the leading human behaviors emphasized in many verses of the Qur'an is to hide the truth and to behave hypocritically. In this article, we tried to explain the negative

features found in the depths of human psychology, depending on the discourses in the verses. This great problem, which concerns people closely, was also addressed from this point of view, and it was thought that the reader would be more understandable with the treatments that would occur in his own world. The writing was created in a hermetic method, and care was taken not to distract from the essence of the words and concepts in the verses while commenting.

Keywords: Faith, blasphemy, allegiance, declaration

Giriş

Her dönemde olduğu gibi iman, küfür, nifak temaları günümüz insanlığının gündeminde olan konulardan. İnsanlığın barış içinde, huzurlu bir hayat yaşaması da aslında bu kavramların iyi bilinip hayatın ona göre düzenlenmesine bağlı. Ahiret inancının esas alındığı Hanif inancı çerçevesinde gelen son din İslam, insanları küfür ve nifaktan uzak tutmak için çok ciddi uyarılar yapmaktadır. Bu uyarılar bazen kıssalar diliyle yapılırken bazen de doğrudan davranışlar gösterilerek yapılır. Her iki durumda da insan psikolojisine dair ciddi ip uçları verilmiş olur.

Sayfanın fiillerine gelen olarak baktığımızda işlenenlerin nifak çizgisinde olduğunu görüyoruz. Arapça dilinde münafık, nifak masterından türemiş bir isimdir. Nifak ile ilgili iki farklı anlam üzerinde durulmaktadır. Bunlardan ilki, bir tarla faresinin toprak altında gizlendiği yuvalarından birisi anlamında *nâfika*, diğeri ise çıkışı olan yol, yer altındaki geçit manasında ki *nefak* ismidir (İbnü'l- Esîr, en-Nihâye, V, 98). Bu anlamda münafıklık gizli gelişen bir durumdur ve sezilmemesi durumunda hem şahıs için hem de başkaları için ciddi tehlike olacaktır. Bu yuvalarda biri giriş biri çıkış olmak üzere iki delik olması, münafıklığın gizli niyetleri, faaliyetleri olduğunu da gösterir. Bu delikler aynı zamanda münafıkların her zaman ikili oynadıklarına da işaret eder. Münafık özellikleri Allah Resulü (SA) dilinde şu şekilde özetlenmiştir:

“Münafığın alâmeti üçtür: Konuştuğunda yalan söyler, söz verdiğinde sözünden cayar, kendisine bir şey emanet edildiğinde ona hıyanet eder (Buhari).”

Buradaki konuştuğunda, söz verdiğinde ve emanet edildiğinde ifadelerinden, o insanların genel davranış biçimlerini anlıyoruz. Onların ikinci bir kişilikleri haline gelmiştir hatta insani yönleri de

tamamen eriyip bu kişilikle bütünleşmiştir. Bunların durumuna vakıf olan salih ve dürüst kişiler şaşkınlık yaşarlar. Arada çok kesin bir çizgi vardır ama insanların geneli bunu fark etmez. Düşünmeden, araştırmadan, tahkik etmeden karar veren ve eğilim gösterenler için bu tiplere aldanmak çok kolaydır.

Tebliğ (Yasin,36/17) hareketleri de tam bu durumlarda öne çıkar, kendini gösterir. Kuran-ı Kerim'deki başka bir ifade ile emr-i bi'l maruf nehy-i an'il münker (Al-i İmran,3/104) faaliyetleri zor da olsa devam eder. İnsanların hayatın negatif yönlerinde dolaşmaya başladıkları, eylemlerin insan ve topluma zararlı hale geldiği, ahlakın ve etiğin değersizleştiği dönemlerde Allah'ın elçileri ya da salih kimseler bu görevi üstlenirler. Küfür ve nifak dönemleri insanlık için ağır hastalık dönemleri gibidir. Bu anlamda peygamberler ve salih insanlar birer manevi hekimdir. İnsanlık komaya düşmeden onları kurtarmak için gayret ederler. Bu uğurdu kendi canlarını feda edebilirler. Bu çalışmada Bakara suresi ikinci sayfada yer alan inançsızların konuşmalarının da yer aldığı tavır ve davranışların fiillere bakan yönü ele alındı. Çünkü o fiillerde insanların iç dünyaları gizlidir. Söylem analizi çizgisinde dikkat edilince insanların iç dünyalarındaki renkler daha da belirgin olarak görülmektedir.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1.Söylem Analizi

Söylem, kavram olarak belli yöntemler, terminolojiler ve sözlerden meydana gelen ve sistemli bir dil düzeni içinde ifade edilen bir çizgidir (Tonkiss, 2006). Bu anlamda söylem, iletiyi çok boyutlu ele almak demektir. İçerik, amaç, makam, alıcı ve iletici unsurları söylemde çok önemlidir. Ne için söylenmiş, kime söylenmiş, sözün hangi makamında söylenmiş ve kim söylemiş gibi soruların altında yatan detaylar söylemi oluşturur. Söylemde belli bir zaman dilimi içinde ve yine belli insan grupları arasında meydana gelen ve geliştirilen bilgileri, fikirleri ve ifadeleri içerir. Söylem, normal planlı veya plansız konuşma ve farklı platformlardaki sohbetler, görüşmeleri de kapsar ve bunlara bağlı olarak tüm iletişim biçimlerini içerir. Bütün bunların yanında birlikte sohbet ve konuşmalar sadece söze dökülen önermelerle de sınırlı değildir. Günlük hayatın uygulamaları içinde sosyal dünyayı, hayatı görme, değerlendirme, sınıflandırma ve ona tepki verme yollarını da söylem içinde yerini alır (Punch, 2005).

Söylem analizi ise Anlambilim, Sözbilim ve Göstergibilim çerçevesinde uygulanan bir sistemdir. Bu anlamda metodolojik bir alt yapısı vardır. Bu sistemde söylemler, analiz edilir ve sonra bilgi/data haline getirilir. Metodoloji perspektifinden baktığımızda söylem analizinin detaylı ve nitel olarak geliştiğini görmekteyiz (Wood ve Kroger, 2000). Kim nasıl yazıyor ve nasıl konuşuyor, nasıl susuyor ve nasıl dinliyor gibi sorularla belirsizlikten hareket eden söylem analizi nihayet bir bilgi halinde karşımıza çıkar. Yani söylem analizi temelde dile dayanan pragmatik bir sistemdir (Sözen, 1999).

1.2.İman

Güven içinde olmak, tasdik etmek anlamlarına gelen iman kelimesi Kuran-ı Kerim’de üzerinde en çok durulan konulardan biridir. İlk önce tek yaratıcı ve tek ilah olan Allah’a iman işlenmektedir. İmanın ne olduğunu ve iman edenlerin özelliklerini yine Kuran izahlarından, örneklerinden çok net bir şekilde görmekteyiz. Bu anlamda Kur’an-ı Kerim imanı salih amelden ayırmadan nakleder bize. Bu da bizi doğrudan sulha, güvene ve güzel işlere götürür. İmanda nur vardır ve insan o nur ile insanlık mertebelerinin en üstlerinde yerini alabilir. İman insanı Yaratıcısı olan Hâlık-ı Zül Celal’e bağlar. Bu nedenle onda sonsuz bir huzur kaynağı vardır. Ayrıca hayata, varlıklara iman penceresinden bakmak, her şeyde bir hikmet bir sanat olduğunu görmeye vesile olur. Gerçek imanla yaşayanlar için zaman içinde sıkışıp kalma ve streslere girme gibi bir durum yoktur. Onlar mazi ve müstakbeli bir anda hazır görebilirler. Bu çizgide yaşayanlar, belalar karşısında sağlam dururlar. Olayların çirkin yüzünden korkmazlar. Çünkü imanları sayesinde hayatın hakikatini görürler ve her şeyin sahibi olan Allah’a teslim ve tevekkül ile yaşarlar (Nursi, 1998). Bu açıdan iman, bütün erkânı ile birlikte veciz bir şekilde, “tuba-i cennet çekirdeği” şeklinde özetlenebilir (Nursi, 1998).

1.3.Küfür

Örtmek, gizlemek ve nankörlük etmek (TDV, Küfür md.) anlamlarında bir kelime olan küfür; Allah’ı, Allah’ın isimlerini, ahiret hayatını, hesabı inkârı temsil eden bir kelimedir. Bu anlamda peygamberlerin Allah’tan aldıkları ve inanılması gereken ölçüleri kabul etmeme anlamında kullanılır. Bilmemek ve yadırgamak anlamına gelen *nükr* kökünden türetilen ve “kabul etmemek,

reddetmek, hoş görmemek” çizgisinde kullanılan *inkâr* da küfür karşılığında kullanılmakta olup bu tavrı sergileyene *münkir* adı verilir (a.g.e). Küfür fiiliyatta iki kısma ayrılır. İlkinde insan bilmediği için inkâr eder. İkincisinde bildiği halde inkâr eder. Bu kısım da üç farklı çizgide meydana gelir. Birincisinde insan bilir ama kabul etmez. İkincisinde bilgisi vardır ama itikadı yoktur. Üçüncüsünde ise bilgisini tasdik eder ama bu sefer de vicdanî iz'ânı yoktur, kabullenme yoktur (Nursi, 1998).

Küfür felsefesinde hayata tesadüfler ve kişiye de enaniyetler hakimdir. Bu felsefede kâinatın bir sahibi olduğu kabul edilmez. “Eğer kat-ı intisaptan ibaret olan küfür, insanın içine girse, o vakit bütün o manidar nukuş-u esmâ-i İlâhiye karanlığa düşer, okunmaz olur. Zira, Sânî unutulsa, Sânie müteveccih manevi cihazlar de anlaşılmasın, adeta baş aşağı düşer (Nursi, 1998).” İnsan da öldükten sonra yeniden sonsuz bir hayata uyanmayacaktır. Yani dünya imtihan yeri değildir ve insanlar yaptıklarından sorgulanmayacaklar. Haksızlık yapılan insanlar, haklarını alamayacaklar. Bu yüzden küfür içinde olanlar haksızlık yapmaktan çekinmezler. Zulmetmek onlar için sıradan bir iştir. Küfür dünyasında ilmin hakikati tecelli etmez. Cehalet pek çok şekilde kendini gösterir.

2. Bakara Suresi 2. Sayfada Yer Alan 6-16. Ayetlerin Mealleri

İnkâra sapanları ise ister uyar ister uyarma onlar için birdir, imana gelmezler (6). Allah onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözlerine de bir perde inmiştir. Bunların hakkı büyük bir azaptır. (7). Öyle insanlar da vardır ki “Allah’a ve ahiret gününe inandık” derler; oysa iman etmemişlerdir (8). Akılları sıra Allah’ı ve iman edenleri aldatmayı kurarlar. Kendilerinden başkasını aldatamazlar da farkında değiller (9). Kalplerinde bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını daha da ilerletti. Bu yalancılıkları, bu samimiyetsizlikleri sebebiyle bunlara gayet acı bir ceza vardır (10). Ne zaman onlara: “Yeryüzüne fesat saçmayın!” denilse “Biz sadece barışçuyuz, ortalığı düzeltmekten başka işimiz yok!” derler (11). Gözünüzü açın, bunlar bozguncuların ta kendileridir, lâkin şuurları yok, farkında değiller (12). Ne zaman onlara: “Şu güzel insanların iman ettiği gibi siz de iman edin” denilse “Yani o beyinsizlerin inandıkları gibi mi inanalım?” derler. Asıl beyinsizler kendileridir de farkında değiller (13). Bunlar iman edenlerle karşılaştıkları vakit “Biz de müminiz” derler. Fakat şeytanlarıyla baş başa kaldıklarında da: “Emin olun biz sizinle beraberiz, biz onlarla alay ediyoruz” derler (14). Allah da kendileriyle alay eder ve azgınlıklarında onlara mühlet verir; böylece onlar bir müddet başıboş dolaşırlar (15). İşte onlar

hidayeti alacaklarına, dalâlete müşteri oldular. Ama bu, kârlı bir ticaret olmadı. Çünkü kâr yolunu tutmadılar (16), (Yıldırım, 2019).

3. Sayfada kullanılan fiiller

Küfrediyorlar, uyarıyorsun, inanmıyorlar (6), (Allah kalplerini) mühürledi (7), iman ettik diyorlar, inanmıyorlar (8), aldatmak istiyorlar, farkına varamıyorlar (9), Allah hastalıklarını artırdı, yalanlıyorlar (10), ifsat etmeyin denilince, biz ıslah ediyoruz diyorlar (11), onlar ifsat ediyorlar, onlar şuursuzlar (12), iman edin denilince, sefipler gibi iman etmeyiz diyorlar, bilmiyorlar (13), karşılaşınca, iman ettik diyorlar, dönünce, onlarla alay ettik diyorlar (14), Allah onlarla alay ediyor, onlara mühlet veriyor, oyalanıyorlar (15), satın alıyorlar, hidayete ermiyorlar (16).

4. Söylem Analizi

Sayfada ikişer defa kullanılan *inanmıyorlar*, *farkına varamıyorlar* ve beş defa *dedi* fiilleri ve sıfat ve zarf fiiller ile birlikte otuz dört (34) fiil var. Altıncı ayette *küfredenler* sıfat fiil, *uyarmak* ise şart kipinde kullanılmıştır. Ayette asıl fiil, *inanmıyorlar* fiilidir. Yedinci ayette *mühürleme* fiili, geçmiş zaman kipinde kullanılmıştır. Sekizinci ayette, *diyorlar* ve *inanmıyorlar* şeklinde iki fiil kullanılmıştır. Dokuzuncu ayette, iki defa *aldatmak* fiili bir defa da *farkına varmama* fiili kullanılmıştır. Onuncu ayette *artırdı* esas fiil olarak *yalanlamak* fiili ise sebep bildirme anlamında kullanılmıştır. On birinci ayette iki defa *söylemek* fiili, bir defa *ifsat etmeyin* fiili kullanılmış. *Islah etmek* fiili ise sıfat fiil formunda kullanılmıştır. On ikinci ayette *ifsat etmek*, sıfat fiil olarak kullanılmış, *farkına varmama* asıl fiildir. On üçüncü ayette iki defa *demek* fiili, iki defa *iman etmek* bir defa da *bilmiyorlar* fiilleri kullanılmıştır. On dördüncü ayette *dedi* fiili iki defa aktif olarak, *karşılaşmak* ve *dönmek* fiilleri zarf fiil formunda, *iman ettik* ve *alay ediyoruz* fiilleri de aktif olarak kullanılmıştır. On beşinci ayette *alay etmek*, *mühlet vermek* ve *başboş dolaşmak* fiilleri aktif olarak kullanılmıştır. On altıncı ayette ise *satın almak*, *fayda vermedi* ve *hidayete ermediler* fiilleri aktif olarak kullanılmıştır.

Sayfada iki tip insandan bahsediliyor. Biri inkâr eden, hak ve hakikate gözünü kapayıp onunla mücadele edenler. Diğeri ise iki yüzlü, münafıkça davranıp fitne ve fesat çıkaranlar. Bu insanlar anlatılırken önce hüküm kullanılıyor. İnkarcılar için kalplerin mühürlenmesi hükmü veriliyor.

Münafık tipler için örnekleme tahkiye metodu kullanılıyor ve onların özellikleri tasvir ediliyor. Sözü söyleyen elbette her şeyi bilen ve gören Allah Teala. Sözü muhatabı ilk önce Hz. Muhammed sallallahu aleyhi ve sellem ve sonrasında Kuran'a muhatap olan bütün müminler. Bu açıklamaların amacı ise açık bir uyarı ve insanlara karşı nasıl bir davranış içinde olunması gerektiğine dair çizgilerin gösterilmesidir.

Sayfanın başındaki ilk fiil küfrediyorlar son fiil ise hidayet bulamıyorlar fiilidir. Arada kalan fiillere bir ömür veya ömürler sığıyor. Önce küfür dolu şeytani davranışlar ve eylemler var. Bu eylemlerde yalan, nankörlük, isyan, bozgunculuk, haksızlık gibi birçok olumsuzluk var. Bu fiiller toplumlar için yok oluş anlamına gelmektedir. Bu yüzden yanlış yapanlar, küfür sıfatları ile sıfatlananlar Allah'ın insanlar için vazettiği düzene karşı gelenler, yine kendi menfaatlerine olmak üzere peygamberler tarafından ikaz ediliyorlar. Yanlış yolda olan insanlara her devre uygun olarak iki uyarı var. Birincisi, Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem ve ona tabi olan ilim ehlinin inkarcıları bizzat uyarması, ikincisi aklı başında olanların, bilenlerin, duyarlı olanların küfür içinde olanlara farklı yollarla, farklı argümanlarla "ifsat etmeyin" uyarıları. Sayfada küfre meyilli olanların baskın davranışları daha çok dikkat çekiyor. Her ayetin sonunda bir mühür gibi duran fiiller var ki Allah Teala bu fiillerle küfredenlerin ve nifak içinde olanların durumlarını çok net bir şekilde tanımlıyor. Bir de Allah'ın her şeyi kontrol altında tuttuğunun kesin ifadeleri var. Bu, iman eden ve uyarma işinin içinde olanlar için ciddi bir rahatlık sebebidir. Çünkü her hallerini bilen ve gören her şeyin yegâne Sahibinin yolunda yapılan işlerde hasaret olmayacağı çok nettir.

Önceki ayetlerde iyilerden, müminlerden, muttakilerden bahsedilmişti. Bu sayfa kafirlerin/küfredenlerin bir halini tasvir ile başlıyor. Bu, Kuran-ı Kerim'in anlatım tarzlarından biridir. Cemal ve Celal sıfatları genellikle art arda gelir. Cennet-cehennem, korku-ümit, müjde-inzar çok sık kullanılan temalardır (Nursi, 1998). Manzara şöyle: Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem Mekkelilere Allah'a iman ve itaatten, ahirette hesaptan bahsediyor. Özellikle zengin, kibirli insanlar Allah Resulünü küçümsüyorlar. Alışmış oldukları putperest hayattan vazgeçmiyorlar. Küfür, hayatlarının toplamı itibarı ile kazandıkları bir sıfat olmuş. Ama bu toplam, birçok küfür sıfatı ileilmekilmek örülmüş. Aslında burada her devirde aktif olarak küfür çizgisinde olanlar ve bu çizgide iman ve salih amellere karşı mücadele verenler anlatılıyor. Devrin şartlarına ve argümanlarına göre zihinsel ve fiziksel küfür dalgaları yayıyorlar etraflarına. Hem hayat tarzlarıyla hem dilleri ile farklı şekillerde küfür yayıyorlar hem de davranışları ve fiilleri ile bilginin, imanın, etik değerlerin tam tersine bir duruş sergiliyorlar. Bu duruşta yalan, hakaret, galiz ifadeler, alay

etme, rahatsız etme gibi birçok seviyesiz tavır, fiil var. Ayrıca felsefe olarak da bilgiye ve vahye bağlı hakikatleri gizlemek ve dolayısıyla tam bir nankörlük gibi bir halleri var küfür ehlinin.

Sonra ikinci bir fiil geliyor; uyarmak. Her nebinin temel vazifesinden biri uyarmak, ikaz etmek diğeri de müjdelemek. Allah Resulü elbette vazifesini mükemmel yapıyor. Ama Allah Teala bir gerçeğe dikkat çekiyor. Küfredenleri uyarmak ile uyarmamak arasında fark yoktur, diyor. Yani onlara laf kâr etmez. Duymazlar, ilgilenmezler, kulak asmazlar. Kendilerini çok haklı mı görüyorlar, yoksa elde ettikleri maddi zenginlik, asabiyet veya makam gibi şeyler dolayısı ile başka bir şey düşünmek istemiyorlar mı bilinmez, ama elçileri ve salih amel boyutlu yaşayanları veya salih amelleri tavsiye edenleri küçük gördükleri kesin. Çünkü ilk iman edenler zaten zayıflardan, fakirlerden ve bazıları da hür olmayanlardan oluşuyordu. Uyarıların kendileri açısından maddi bir kazançları yok normalde. Uyarı küfredenlerin yanlıştan dönmeleri için. Peki neden dinlemiyorlar?

Üçüncü fiilde cevap geliyor; inanmıyorlar. İmanları yok. İnanma diye bir dertleri yok. İman olmayınca birçok değer de yok demektir. Çünkü iman salih ameli gerektiren bir kazançtır. İnanmama durumu biraz da kişilik, karakter boşluklarını ifade ediyor. Akılları, kalpleri bir hakikatte karar kılmamış. Nefsin dünyevi isteklerine göre hareket eden varlıklar. Ayrıca kendini beğenme, kibir gibi ruh halleri de imana zıt olduğundan, bu gibilerin tutumları nefsanî olmaktan öte gitmemektedir.

Dördüncü fiil, “mühür vurulur”. Küfür, inkâr, nankörlük sıfatları içinde yaşayanlara “inanmıyorlar” mührü vuruluyor. Bu bir süreç istiyor. Mühür resmidir ve bir belgenin sonuna vurulur ve o belgedeki yazı onaylanmış anlamına gelir. İşte küfür/cehalet renkleri içinde bilime, hakikate, imana karşı olanların durumları net olarak tespit edilmiş ve onların kalplerinin son hali ilahi bir mühür ile tescil edilmiştir. İsteyen küfür ehli, mührü vuran ise ilahi ölçü. Mührün vurulması, İlahi marifetin tecellisi olan ve böylece güzel bir hayata mazhar olan kalp ve vicdanın, küfrün tercih edilmesi ile zararlı bir hale geldiği için kapatılması ve tehlikeli olarak işaretlenmesi demektir. Kulak ve göz de bundan nasibini aldığı için insan artık manevî bir kör ve sağır hükmündedir (age.).

Burada insan profili değişiyor. İnsanlardan bazıları, iman etmedikleri halde iman ettik diyorlar. Yani iman etmiş gibi görünüyorlar. Ama onların sözlerindeki iman, fiillerinde görülmez. Bu tiplerin ilginç bir özelliği var. Bunlar inançlı bir toplum gibi görünürler. Allah’a iman eden, ibadet eden bir toplum içinde de rahattırlar. Ancak samimi değillerdir. “İnandık” derler. Yani inananlar

gibi davranırlar, ibadet de ederler. Ama kalplerinde iman nuru yoktur. Şu hadis-i şerif bu konuda çok önemli bir ölçüdür iman ehli için: “Kişinin namazına, orucuna bakmayın; konuştuğunda, doğru konuşup konuşmadığına, kendisine emniyet edildiğinde, güvenilirliğini ortaya koyup koymadığına, dünya kendisine güldüğünde, takvayı elden bırakıp bırakmadığına (menfaat anındaki tavrına) bakıp öyle değerlendirin (Yıldız, 2019).” Bu açıdan bakıldığında insanların fiillerinde, davranış ve konuşmalarında ihlaslı olup olmadıkları konusunda bir yargıya varmak bir hisse ulaşmak mümkün olacaktır. Ayette ifade edilen tipler çok tehlikeli tiplerdir. Çünkü fitne içerden olduğu zaman savunma ve tepki verme zor olur. Bu kabil insanların ibadetleri değil ama hayata bakışları yanlıştır. Mesela öfkeli ve güçlü iken zulmederler, çok çabuk ve olur olmaz yemin edebilirler, olaylar karşısında sürekli farklı tavırlar sergileyebilirler, şahsi menfaatlerini toplum menfaatinden önde tutabilirler.

Geniş bir perspektiften şöyle tarif edilebilir münafık ve münafıklık kavramı:

İnanmadığı halde inanyormuş gibi görünmek ilk özelliği münafıklarda. Akide ve düşüncelerinde münkir-inançsız olmalarına rağmen farklı bir tavır ve kanaat sergilemek, her zaman duruma göre hareket edip sürekli iki yüzlü davranmak demek olan nifak, onların temel özelliklerindedir. Onlardaki bu durum aslında kişisel ve toplumsal bir ruh hastalığıdır. Bir virüs gibi gizlice kalbe yerleşen bu hastalık, her zemin ve her zamanda kendini gösterebilir. Görüntüleri çok göz alıcıdır, iç içe farklı karelerle insanlara çok kıymetli görünebilirler. Bunu anlamak herkesin harcı değildir. Çok ince düşünüp ince ölçülere vurmak gerekir. Bunlar işlerine gelmeyen insanları hep diğerleri görürler, düşmanlık tavrı sergilemeye çok yatkındırlar. Bunu her fırsatta gerek sözlü gerek fiili olarak göstermeye çalışırlar. Ancak özellikle sözlerinde çok yanıltıcı ifadeler kullanırlar ve insanlar onları çok farklı tanır. Yani kullandıkları cümleler asla niyetlerini yansıtmaz. Hatta öyle duygusal konuşurlar ki bu şekilde insanların duygularını da istismar ederler. İçlerindeki niyetleri ancak icraatlarında görmek mümkün olur ama o zaman da yaptıkları işleri halkın beğendiği sebeplere bağlamak sureti ile yine işin içinden sıyrılmayı bilirler. İnsanlar için dişe dokunur bir iş yapmazlar. Yapsalar da göstermelik olduğu çok belli olur. Anlıktır ve kıymetsizdir. Din, iman düşmanlarının açıktan açığa mukaddesata hücum etmelerine karşılık onlar, sanki bu değerlere saygılıymış gibi görünerek saf gönülleri aldatmaya çalışırlar. Moda tabirle takiyye yaparlar ve bunu da zaten meşru görürler. İnsanları dostça kucaklarken fırsat bulunca da arkadan hançerlemeyi ihmal etmezler (Gülen, F. (2000).

Zaten Kur'an-ı Kerim onlar için sadece “söylüyorlar” diyor. İman etme konusunda sözlerinden

başka bir şeyleri yok ortada. Olsaydı zaten Allah Teala o fiilleri de zikrederdi. Bu insanların en önemli özelliklerinden biri Allah'ı ve iman edenleri aldatma düşünceleridir. Aldatmak onların dinidir adeta. Buna siyaset de denebilir bir yönü ile. Ama asıl aldanan kendileri olur da farkında bile olmazlar. Şuursuz olmak burada cehaleti ve körlüğü temsil etmektedir. Akıllarını kullanamıyorlar, hisleri de iptal olmuş durumda. Hayvanlar kendileri için zararlı olan bir nesneden hisleri ile uzak durabilirler. Ama bahsedilen insanlar bundan da mahrumdurlar. Ayrıca dürüst olmayanların nihai olarak kazandıkları hiç vaki değildir. Aldatma ile iş görenlerin ahiri de aldanmak olacaktır ama onlar aklın fark etme melekesini kaybettikleri için zarar görünceye kadar gittikleri yolu göremezler.

Konu yine kalbe gelir bu noktada. Onlar bu hal üzere devam ettikçe kalplerinde küfür dolayısı ile var olan hastalıklar da artar. Onların kalplerindeki hastalıkları gerçekte Allah artırmaz. Onlar yaptıkları kötü işlerle bunu talep etmiş olurlar. Kötü işler arttıkça da kalplerindeki hastalık artar. İki yüzlülük hastalığı, nefret hastalığı, haset hastalığı veya dünya malına düşkünlük hastalığı. Bunun dışı vuran yüzünde çeşitli psikolojik rahatsızlıklar görünür. Durum böyle olunca gerçeklerden yüz çevirmeye, gerçekleri yalanlamaya devam ederler. Yani doğru ve dürüst olamazlar. Olsalar menfaatleri elden gidecek diye korkarlar. Artık iyice batmışlardır. Ne halde olduklarını bilemez durumdadırlar. Yaptıkları işler hep israfa yöneliktir. İnsanlara, hayvanlara ve tabiata zarar verirler. Bir makamda iseler onu kendi menfaatleri için kullanırlar. Yönetici iseler insanlara zulmederler.

Onların bir diğer özelliği de ifsat edici olmalarıdır. Onlar bu sebepten uyarılınca hemen tepki verirler ve derler ki “biz ifsat etmiyoruz, ıslah ediyoruz.” Buradaki “kâlû” fiili dikkat çekicidir. Yani sadece konuşmalarında var bu ıslah edicilik iddiası. Ama “ayinesi iştir kişinin” fehvasınca yaptıkları işler ıslahı işaret etmemektedir. Her şeyi, her yeri ifsat ettikleri halde kendilerini süslü sözlerle ıslah edici olarak göstermeye çalışırlar. Bu bozma ve suiistimal etme, ahlaki değerlerden başlar, çevrenin tahribatına ondan da toplumda kullanılan güzel kelimelere, kavramlara kadar devam eder gider. Kutsal kavramlara sarılıp şirin görünmek isterler ama bu sefer de insanlar onların yüzünden o güzel kavramlardan kelimelerden uzak durup dinden de soğurlar.

İman anlayışları da çok değişir zamanla. Önceleri yanlış yapmayı kabul ettikleri halde bir süre sonra her durum için farklı bir bahane bulmaya başlarlar. Yaşadıkları gibi iman etmeye başlamışlardır. İman etmeyi kendi hayatlarına göre tasavvur ve tasvir ederler. İman konusu gündeme geldiğinde, yani imana Kuran'a dair uygulamalar söz konusu olduğunda, hemen

dikkatleri başka yere çekmeyi tercih ederler. Başkalarını, sıradan insanları örnek vererek onlar gibi olamayacaklarını ifade ederler. Hatta onlara bir de kulp takarlar ki insanlar nazarında bir kıymeti olmasın. Bu da onların medya özelliğidir. İşlerine gelmediği için gerçekten iman edip salih amel işleyenleri zavallılar, acizler, sefihler olarak gösterip onlar gibi davranmayacaklarını açıkça söylerler. Bunlar ayrıca iman edenlerin yanına gelince onlardanmış gibi görünmeyi de çok severler. Bir fakirin sofrasında poz vermek çok önemlidir mesela. Ama orada ne kadar çok sıkıldıklarını yüzlerinden anlamak mümkündür. Kendi yandaşlarının, şeytanlarının yanına gidince de iman edenlerle alay etmekten, medya dili ile farklı hakaretler etmekten zevk alırlar. Burada gittikleri kişilerin onların şeytanları olması da çok manidardır. Bir şer ekibi var demek ki. Her adımları şeytanın adımlarını takip etmekte. Bu yüzden onlarla olan da yoldan çıkmaktadır. İnsandan olan şeytanların insanı kandırması daha kolay demek ki. Arkadaşlık, dostluk gibi duygularla kötü fiillere sarılmak cazip gelmekte insana.

Burada alay etme fiili özellikle çok dikkat çekmektedir. Toplum kendi imânî ve insânî değerlerine sahip çıkmayınca alay edilmeyi, hafife alınmayı hak ediyor ve yöneticilerin kendileri ile oynamasına hazır hale geliyorlar. Ancak dünya bir eksen etrafında döndüğü gibi olaylar da dönüp durmaktadır. O iki yüzlüler insanlarla alay ederlerken Allah da onları alay konusu olacak durumlara hazırlamaktadır. Yani ettiklerini biçeceklerdir. Kibirli davranışlarının neticesi olarak küçük düşmeleri kaçınılmaz olacaktır. Ama Allah Teala onların yaptıklarından dolayı hemen ceza vermez. Onlara biraz mühlet tanır. Onlar da bir süre anlamsız işler peşinde koşar dururlar. Tuğyana varan işlerinden dolayı insanlar onlardan nefret edecek hale gelir. Bu noktada olumlu yönde kopma yaşayanlar olabilir.

Ama o iki yüzlüler için değişen bir şey yoktur. Onlar öyle bir tüccardırlar ki, kâr etmek için dalalet alıp karşılığında hidayeti verirler. Mesela hidayet Kuran ise onu az bir dünyalığa feda ederler. Hidayet bir Peygamber ise onunla alay ederler. Hidayet bir âlim, mürşit ise onu hapse atarlar. Kendi yaptıkları kötülükleri örtbas etmek için başka gündemlere sarılırlar, suni olaylar üretirler, masumlara saldırıp güç gösterisi yaparlar.

Nihayet onlar yani küfredenler ve iki yüzlü davrananlar yaptıkları dünya ticaretinde zarar ettiler. Bir ömür boşa geçti ve sonunda hidayete ermekten mahrum kaldılar. Çünkü hidayet adına ne ve kim varsa hepsini yok saydılar, yok etmeye kalktılar. Başa dönecek olursak onlar küfrü tercih ettiler, küfür sıfatları içinde cahilce, nankörce yaşamaya devam ettiler ve böylece ölüp gittiler. Allah'ı tanımama ve ona göre bir hayat yaşamamanın sonucu hidayet zıddı dalalet oldu.

5. Sonuç

Allah Teala'nın bütün zamanlara ve bütün insanlara hitabı olan bu sözler, sadece dikkatle okuyup akledenler için bir şey ifade edecektir. Her devirde hayatı israf eden, fesat çıkararak, bozgunculuk yapan güç ve iktidar sahipleri olmuştur. Onların olduğu yerde; ahlakı, düzeni ve barışı savunan genelde güçsüz, zayıf iman ehli de hep olagelmıştır. Kur'an-ı Kerim de nihayet Allah'a ve ahiret gününe iman edenler tarafından anlaşılmaya çalışıldığı için buradaki mesajlar da öncelikle o iman edenlere olacaktır. Önemli olan müminlerin öncelikle burada anlatılan olumsuz ve sevimsiz sıfatlardan uzak durmaları, sonra da buradaki incelikleri iyi anlayıp nefse, şeytana ve şeytani insanlara karşı dikkatli olmalarıdır. Ki bu hem dünya hayatı hem de ebedi hayat için çok önemlidir. Yaşanan bir hayatın sonunda en önemli ticaretten tamamen zarar edip ebedi yurda eli boş gitmek gibi bir sonuç, Kuran çizgisinde düşünen herkesi ürpertecek bir olaydır.

Bu sayfada özellikle öne çıkarılan inkâr ve ifsat kavramları, insanlık tarihi açısından da günümüz insanlığı açısından da özellikle üzerinde durulması psikolojik ve toplumsal genişliği olan gereken konulardır. Ancak bu iki kavram üzerinde henüz yeteri kadar çalışma yapıp dünya insanların yeterince aydınlatılmadığı da ayrı bir gerçektir.

Kaynakça

Buhârî, *Îmân* 24; Müslim, *Îmân* 107-108.

El Hindi, A. (2019). *Kenz'ul Ummal*, h. No: 8435, Çevirenler: Hüseyin Yıldız, Hasan Yıldız, Zekeriya Yıldız, Ocak Yayıncılık, İstanbul.

Gülen, F. (2000). *Sızıntı*, Temmuz 2000, Cilt 22, Sayı 258.

İbnü'l- Esîr, en-Nihâye, V, 98; Tehânevî, Keşşâf, "münâfık" md.; Zebîdî, Tâcü'l-arûs, "nfk" md.

Nursi, B. S. (1998). *Sözler*, 23. Söz, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.

Nursi, B. S. (1998). *Sözler*, 2. Söz, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.

Bakara Suresi 2. Sayfadaki Füllerde Söylem Analizi

Nursi, B. S. (1998). *İşarat'ül İcaz, Bakara Suresi, Ayet 6*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.

Nursi, B. S. (1998). *Sözler*, 23. Söz, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.

Nursi, B. S. (1998). *İşarat'ül İcaz, Bakara Suresi, Ayet 6*, Yeni Asya Neşriyat, İstanbul.

Punch, K., F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: nicel ve nitel yaklaşımlar*. (Çev.: D. Bayrak, H. B. Arslan, Z. Akyüz). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Sözen, E. (1999). *Söylem: belirsizlik, mübadele, bilgi, güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Tonkiss, K. (2006). *Analysis text and speech: content and discourse analysis*. C. Seale, (2nd ed.). In. *Researching Society and Culture*. (367-383). London: Sage.

Wood, L., A. & Kroger, R., O. (2000). *Doing discourse analysis: methods for studying action in talk and text*. London: Sage.

Yıldırım, S. (2019). *Kuran-ı Hâkim ve Açıklamalı Meali*, Süreyya Yayınları, USA.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kufur>, (21.05.2021).